

Geschiedenis van de Top 40

De start

2 januari 1965. Dat is de datum waarop in Nederland muziekgeschiedenis wordt geschreven. Op die eerste zaterdag van het nieuwe jaar wordt namelijk de allereerste aflevering van de Top 40 uitgezonden. Het is de zeezender Radio Veronica waar de lijst vanaf dat moment wekelijks te horen is. Willem van Kooten, alias Joost den Draaijer, is niet alleen de eerste presentator van de lijst, maar ook de bedenker.

Al aan het begin van de jaren 60 heeft Willem plannen voor een wekelijkse lijst met de populairste singles van het moment. Helemaal nieuw is het idee niet. In het buitenland zijn er al dergelijke hitlijsten, zoals de Amerikaanse Billboard Hot 100 en de Engelse Top 20. Lijsten waar Van Kooten in zijn radioprogramma's op Veronica regelmatig naar verwijst. Een wekelijkse Nederlandse hitlijst is er dan nog niet.

Tijdschriften als *Muziek Expres* en *Muziek Parade* publiceren weliswaar hitlijstjes, maar doordat de bladen maandelijks verschijnen zijn die nooit actueel. Willem van Kooten zelf presenteert op vrijdagavond 'Het Voorlopig Nederlands Platenelftal' in zijn programma op Radio Veronica. De naam is een verwijzing naar het Nederlands voetbalelftal. Van Kooten stelt het lijstje van elf singles

samen door de hele week bij platenwinkels te informeren naar verkoopcijfers.

In die tijd is Radio Veronica nog geen popstation. De zeezender draait allerlei soorten muziek. Pas als in 1964 de Engelse piraat Radio Caroline een steeds populairdere concurrent blijkt, gaat Radio Veronica zich meer richten op popmuziek. Oprichters en broers Dirk, Jaap en Hendrik 'Oom Bull' Verweij benoemen Willem van Kooten tot programmaleider van de zeezender. Hij krijgt de opdracht Radio Veronica te moderniseren en de deels door hemzelf bedachte plannen, met onder meer een horizontale programmering, uit te voeren.

Studiereis

Als de 23-jarige Willem van Kooten in 1964 op 'studiereis' gaat naar de Verenigde Staten om kennis op te doen bij Amerikaanse radiostations, is er geen houden meer aan. Van Kooten wil een eigen wekelijkse hitparade op Radio Veronica. De broers Verweij zijn in eerste instantie niet erg enthousiast en ook de platenindustrie ziet maar weinig in het ambitieuze plan. Maar Willem houdt niet van opgeven. Integendeel! Hij zet door en krijgt uiteindelijk zijn zin. Het is het begin van wat nu, ruim vijftig jaar later, de populairste en meest betrouwbare hitlijst van Nederland is: de Top 40.

Het samenstellen van die eerste Top 40 is niet bepaald een gemakkelijke klus. Er zijn in 1965 natuurlijk nog geen betaalbare computers om gegevens te verzamelen en ook de digitale communicatiemiddelen waar je nu niet meer zonder kunt, bestaan nog niet. In het begin wordt de Top 40 samengesteld door bij honderdvijftig gerenommeerde platenzaken in Nederland wekelijks een lijstje op te vragen van meest verkochte singles. De winkels moeten zelf keurig bijhouden wat ze zoal verkocht hebben en hoeveel stuks. Die gegevens worden vervolgens elke maandag bij Veronica aan-

geleverd. Willem van Kooten en zijn collega's pakken hun rekenmachines, gaan aan de slag en zo komen de allereerste Top 40-lijsten tot stand.

De Top 40 is binnen een paar maanden het populairste programma van Radio Veronica. Niet alleen bij luisteraars, maar ook bij adverteerders. 'Op een gegeven moment moesten we zelfs reclames weigeren, omdat ze niet meer in het programma pasten,' herinnert Willem van Kooten zich. In die tijd duurt de uitzending van de Top 40 twee uur. Het is de helft van het aantal uren dat het programma later op Radio 538 duurt.

Die uitzending van twee uur is ook de reden dat Willem kiest voor een lijst van veertig hits en niet voor bijvoorbeeld dertig of vijftig liedjes. Willem van Kooten wil voor het uitzenden van de hitlijst twee uur zendtijd in de Veronica-programmering inruimen. De meeste liedjes duren medio jaren 60 niet langer dan twee minuten en Van Kooten rekent uit dat hij in twee uur tijd precies veertig liedjes kan draaien. De tijdsduur van zijn aan- en afkondingen, commercials en nieuwsbulletins heeft hij uiteraard meegerekend. Zodoende is de Top 40 vanaf 2 januari 1965 wekelijks tussen 2 en 4 uur 's middags te beluisteren op Radio Veronica. *I Feel Fine* van The Beatles staat in de eerste Top 40 op nummer 1.

Het gedrukte exemplaar

Om het bestaan van de Top 40 onder de aandacht te brengen, bedenkt Willem van Kooten een slimme truc: het gedrukte exemplaar. Dat verschijnt vanaf de tweede uitzending van de lijst, op zaterdag 9 januari 1965. Mede dankzij de pakkende zin 'er ligt er één klaar bij je platenhandelaar, vraag ernaar!' die Willem tijdens het presenteren van de Top 40 elke week de ether in slingert, vliegen de gedrukte exemplaren van de hitlijst al snel de platenwinkels uit.

Dik vijftig jaar later is het gedrukte exemplaar nog altijd iedere

week gratis af te halen bij electronicagigant MediaMarkt, sinds 2011 hoofdsponsor van de Top 40, en nog altijd onverminderd populair. Sterker nog: er zijn zelfs heuse ruilbeurzen, waar verzamelaars ontbrekende exemplaren met elkaar uitwisselen om zo hun collectie compleet te maken.

‘Het was een briljant idee,’ vindt Erik de Zwart. ‘Willem van Kooten maakte op die manier van de Top 40 de eerste multimediale hitlijst, nog ver voordat het woord multimedia gemeengoed zou worden.’

Tunes

Ook over andere dingen heeft Willem van Kooten van tevoren goed nagedacht. Zo gebruikt hij aan het begin van elke aflevering van de Top 40 een vaste tune om het programma herkenbaar te maken voor luisteraars. ‘Voor de opening van de Top 40 zocht ik naar een bigband-tune. Het was te duur om er zelf een te laten inspelen. We kregen daarom uit de Verenigde Staten albums opgestuurd van grote orkesten. Eén ervan was van arrangeur en orkestleider Sid Ramin. Daarop vond ik een bewerking van Blue Tango, met een geweldig intro,’ vertelt Van Kooten. ‘Dat vond ik perfect als openingstune. Nu, vijftig jaar later, wordt het nog steeds gebruikt.’ De herkenbare Top 40-tune van Sid Ramin is in de loop der jaren wel wat gemoderniseerd en bevat tegenwoordig meer beats, precies in de stijl van Radio 538.

Een andere tune die onlosmakelijk verbonden is met de Top 40 is *Starlette* van discogroep The B.B. & Q. Band uit 1981. Lex Harding introduceert die begin jaren 80. Als de Top 40 in de jaren 90 naar Radio 538 verhuist en wordt gepresenteerd door Erik de Zwart komt daar nog een gezongen liedje bij: ‘Het is weer vrijdag, de week is weer voorbij. De enige echte, alle veertig op een rij. Met Erik de Zwart, op volle kracht. Dit is de Top 40 op 538.’

Ook dit liedje wordt, net als de andere tunes, nog steeds gebruikt.

Al heeft de huidige Top 40-presentator de tekst wel iets aangepast. In plaats van ‘met Erik de Zwart, op volle kracht,’ is het nu ‘met Jeroen Nieuwenhuize en de hits waar je op wacht’.

Ome Sjakie

Na bijna vier jaar neemt Jan van Veen in november 1968 het stokje over van Willem van Kooten als presentator van de Top 40. Willem vertrekt bij Radio Veronica, maar dat is niet helemaal zijn eigen keuze. ‘Voor de grap had ik samen met Peter Koelewijn en Freddy Haayen een plaatje gemaakt,’ vertelt Van Kooten nu. ‘Het heette *Ome Sjakie (Het Hele Zakie Loopt In Z’n Nakie)* en we noemden ons De Praatpalen. Toen het me door de directie en aandeelhouders van Radio Veronica verboden werd om deze plaat te draaien heb ik in november 1968 de deur achter me dichtgetrokken en ben nooit meer teruggekomen.’

Willem van Kooten zet zijn radiocarrière voort bij de publieke concurrent van Veronica, Hilversum 3. In de jaren erna groeit Willem uit tot een zeer succesvol zakenman en media-ondernemer. Hij begint onder andere het platenlabel Red Bullet, waarvan in de loop der jaren vele artiesten de Top 40 halen. Het single-tje van De Praatpalen zal na het min of meer gedwongen vertrek van Willem van Kooten bij Veronica overigens vanaf december 1968 nog wel acht weken in de Top 40 staan.

Afscheid als Top 40-presentator heeft Willem van Kooten niet kunnen nemen. ‘Toen ik in 1968 de deur achter me dichttrok was de uitzending al opgenomen en dat bleek achteraf de laatste te zijn.’ De Top 40 wordt in de zeezendertijd, net als de andere Veronica-programma’s, niet live gepresenteerd. Alles wordt van tevoren opgenomen in studio’s aan de Zeedijk in Hilversum. Vervolgens worden de opnamebanden naar Scheveningen gereden en daarna in kunststoftonnen naar de *Norderney* gebracht. Dat is de naam van het zendschip van Radio Veronica op de Noordzee.

Doordat het schip buiten de territoriale wateren ligt wordt de Nederlandse wet omzeild. Die verbiedt in de jaren 60 commerciële radio. Pas in 1988 wordt de wet aangepast en is het in Nederland toegestaan commerciële radio en televisie te maken.

Alarmschijf

Jan van Veen houdt het als presentator van de Top 40 iets meer dan een jaar vol. De diskjockey, die later bekend zal worden van het populaire radioprogramma *Candlelight* waarin hij met zijn gedragen stem gedichten van luisteraars voorleest, vertrekt net als zijn voorganger Willem van Kooten onvrijwillig bij Radio Veronica. Ook nu is er onenigheid. Een stemming onder dj's over de nieuwe Alarmschijf kost Jan de kop.

De Alarmschijf wordt op 1 november 1969 geïntroduceerd. Het is een wekelijkse tip voor de Top 40, gekozen door de dj's van Radio Veronica. *Oh Well* van Fleetwood Mac is de allereerste Alarmschijf. Het fenomeen bestaat nog maar een paar maanden als de Veronica-dj's tijdens het wekelijkse stemrondje het niet eens kunnen worden. Jan van Veen is op dat moment niet alleen presentator van de Top 40. Achter de schermen is hij ook verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken binnen Radio Veronica.

'Als programmaleider was ik voorzitter van de wekelijkse diskjockey-vergadering. Er werd dan onder meer gestemd voor de Alarmschijf van de week erop. Op zekere dag gebeurde het dat twee platen een gelijk aantal stemmen kreeg. De ene was *Voodoo Woman* van Simon Stokes & The Nighthawks en de andere plaat was het door George Kooymans van de Golden Earring geschreven *Fat Jack* van Hearts Of Soul. Dat waren drie zusjes uit Harderwijk. Toen de stemming gelijk bleef, meende ik dat de programmaleider als eindverantwoordelijke het laatste woord mocht hebben. Als vertegenwoordiger van een familiezender, wat Radio Veronica in die tijd beoogde te zijn, wilde ik kiezen voor een zo groot moge-

lijk publiek én voor het Nederlandse product. Door de anderen werd dat gezien als dictatoriaal bewind en er werd om een herstemming gevraagd. Uiteindelijk kwam die er, maar een paar minuten later werd ik door een van de Verweij-broers het pand uitgezet. Geloof het of niet, maar vanwege het stemmen om een plaatje ben ik de laan uitgestuurd.’

Toch kijkt Jan van Veen nog altijd met plezier terug op zijn korte tijd als presentator van de Top 40: ‘Ik ben er heel trots op dat ik ooit een van de presentatoren ben geweest. De Top 40 is het fundament van het huis van de Nederlandse hitparade. Er is maar één Top 40, de graadmeter van populariteit, met nog altijd diezelfde tune maar met een andere presentator,’ zegt Van Veen 45 jaar na zijn vertrek bij Radio Veronica.

Tipparade

Ruim twee jaar voordat de eerste Alarmschijf wordt gekozen, heeft Veronica-diskjockey Rob Out al de Tipparade geïntroduceerd. Die komt voort uit de ‘tips voor de Top 40’ die de dj’s wekelijks kiezen en die worden gepubliceerd in het gedrukte exemplaar. In 1967 begint Out al met het presenteren van een wekelijkse ongenummerde lijst van twintig platen, die kans maken op een plekje in de Top 40. Op 15 juli van dat jaar is de eerste Tipparade een feit. Vanaf dat moment worden de tips genummerd, van twintig tot en met één. In september 1970 wordt de Tipparade voor het eerst meegenomen in het gedrukte Top 40-exemplaar. De lijst is dan al uitgebreid van twintig naar dertig noteringen. Dat aantal is nu nog steeds hetzelfde.

Vanaf het moment dat op 1 september 1969 de eerste Alarmschijf wordt gekozen, is dat automatisch ook iedere week de nummer 1 in de Tipparade. Pas jaren later wordt het principe losgelaten. Tegenwoordig is de hoogst genoteerde hit in de Tipparade niet meer vanzelfsprekend de Alarmschijf en andersom. Het kan

zelfs voorkomen dat een hit al een of meer weken in de Top 40 staat en dan alsnog wordt uitgeroepen tot Alarmschijf. Wat wel onveranderd blijft is dat de Alarmschijf de meest gedraaide hit van de week is. Als de Top 40 in 1993 van Radio 3 naar Radio 538 verhuist, verandert ook de Alarmschijf van zender. De keuze van de Alarmschijf is tegenwoordig geen verantwoordelijkheid meer van de diskjockeys, maar wordt bepaald door de muziekredactie van Radio 538.

Presentatoren van de Top 40 zelf in de Top 40

Jan van Veen wordt in 1970 als Top 40-presentator opgevolgd door Lex Harding. De twee zijn tot aan het vertrek van Jan niet alleen collega-diskjockeys bij Radio Veronica, maar hebben ook samen een Top 40-hit op hun naam staan. In 1969 brengen ze samen met Rob Out de single *Na Na Na Hé Hé* uit onder de naam Los Piratos. Het is een Nederlandstalige bewerking van het liedje *Na Na Hey Hey Kiss Him Goodbye* van de Amerikaanse groep Steam. De single van Los Piratos staat twee weken in de Top 40 en komt tot de 36ste plaats. Jan van Veen zal dat succes in 1974 weten te overtreffen als hij solo tot nummer 28 reikt met de single *Meer*. Rob Out bereikt in 1968 onder het pseudoniem Egbert Douwe zelfs de hoogste positie van de Top 40 met *Kom Uit De Bedstee Mijn Liefste*.

Het zijn zeker niet de enige keren dat een (oud-)presentator zelf in de Top 40 genoteerd staat. Wat dat betreft is Wessel van Diepen, die de lijst tussen 2003 en 2006 presenteert bij Radio 538, het meest succesvol. Als bedenker en producer van acts als The Vengaboys en Nakatomi scoort hij in de jaren 90 een flink aantal grote Top 40-hits. Een paar jaar eerder is de stem van Wessel ook al te horen op de nummer 1-hit *James Brown Is Dead* van L.A. Style.

Hoogst haalbare

Met het presenteren van de Top 40 gaat voor Lex Harding in 1970 een wens in vervulling. ‘Het presenteren van de Top 40 is het ultieme doel van elke diskjockey. Het is sinds 1965 het populairste radioprogramma van Nederland en dus het hoogst haalbare in ons vak,’ zegt hij daar nu over. Als de zeezender Radio Veronica op 31 augustus 1974 moet stoppen met uitzenden, is Lex nog steeds elke zaterdagmiddag te horen met de Top 40. De lijst is uitgegroeid tot ‘de nationale zaterdagmiddag-gebeurtenis,’ die miljoenen Nederlanders aan de radio gekluisterd houdt.

‘Alles wat ik zei werd gehoord en de feedback, toen nog brieven en briefkaarten, was ongekend,’ vertelt Harding. ‘Die laatste Top 40-uitzending vanaf het schip was zeer bijzonder. Heel veel artiesten die in de lijst stonden hadden een speciale bijdrage geleverd. Sommigen hadden hele liedjes met een andere tekst ingezongen, als blijk van steun. Achteraf kan ik zeggen dat die laatste uitzending een hoogtepunt was, maar het was op dat moment ook een absoluut dieptepunt. Niet alleen het radiostation Veronica stopte, maar ook het voortbestaan van de Top 40 werd bedreigd.’

Stichting Nederlandse Top 40

‘Het spijt me... voor Nederland...’ Met die woorden van Rob Out beëindigt zeezender Radio Veronica op 31 augustus 1974 haar uitzendingen. Om middernacht gaat de antizeezenderwet in. Door die regelgeving moet Radio Veronica, net als andere zeezenders, stoppen met uitzenden. De broers Verweij, de oprichters van Radio Veronica, besluiten overall mee op te houden. Niet alleen met het radiostation. Ook de Top 40 en het bijbehorende gedrukte exemplaar hebben niet langer hun interesse. Om de Top 40 te redden besluiten Lex Harding en Rob Out een dag na het stoppen van de zeezender de Stichting Nederlandse Top 40 op te richten. Daarmee is het voortbestaan van de lijst verzekerd. Ook de wekelijkse

radio-uitzending gaat gewoon door. In september en oktober 1974 is de Top 40 elke zaterdagmiddag te beluisteren op Radio Mi Amigo, gepresenteerd door Frans van der Drift. Radio Mi Amigo is ook een zeezender, maar deze negeert de net ingevoerde wet.

Vanaf donderdag 3 oktober 1974 is de Top 40 op een legaal radio-station te horen. Lex Harding en Rob Out zijn er snel in geslaagd de lijst onder te brengen bij de publieke omroep: de TROS op Hilversum 3. De omroep schuift Ferry Maat naar voren als presentator. Voor de diskjockey zelf een merkwaardige situatie. Maat presenteerde eerder namelijk de Radio Noordzee Top 50 bij de grootste concurrent van Radio Veronica en is bovendien nog maar net aangenomen bij de TROS. 'Radio Noordzee zet zich nogal af tegen Veronica en andersom, dus hoe moet ik dit nou verkopen aan de Noordzee-fans,' twijfelt Maat voordat hij zijn eerste Top 40 presenteert. Al snel is er geen enkele reden voor twijfel meer en groeit de Top 40 ook op Hilversum 3 uit tot het populairste radioprogramma van de zender.

Veronica komt terug

In de tussentijd is Rob Out ergens anders mee bezig: een terugkeer van Veronica! Ditmaal niet als 'piraat', maar als legale publieke omroep. Dat betekent: leden werven, een plan opstellen en de aspirant-status aanvragen in het publieke bestel. Het plan slaagt en op 1 januari 1976 zendt Veronica weer uit. Als aspirant-omroep mogen er elke week een paar uurtjes zendtijd op radio en televisie worden gevuld. Ook Lex Harding is 'aan boord'. Nu Rob en Lex weer zendtijd hebben, willen de twee hun eigen Top 40 natuurlijk weer bij hun eigen omroep Veronica uitzenden. Dat betekent voor Ferry Maat dat hij de presentatie van de Top 40 op Hemelvaartsdag in 1976 teruggeeft aan Lex Harding. Maat: 'Ik had geen keus, want Veronica wilde haar lijst terug en dat werd beklonken door

Lex Harding en TROS-chef Hugo van Gelderen.' De TROS begint op haar beurt vervolgens een eigen hitparade op Hilversum 3: de TROS Top 50. De presentator van dat programma is uiteraard Ferry Maat.

Veronica heeft in 1976 als aspirant-omroep maar weinig zendtijd. De uitzending van de Top 40 op Hilversum 3 duurt daarom niet langer dan één enkel uurtje. Op vrijdagavond jaagt Lex Harding in dat tijdsbestek de populairste platen van het moment de ether in, waarbij hij een keuze maakt uit de veertig genoteerde hits. Gelukkig groeit de populariteit van Veronica gestaag en daarmee ook het aantal leden van de jongste publieke omroep. Veronica krijgt al snel de c-status. Ook de Top 40 is daarmee geholpen. Lex Harding en de lijst verhuizen naar de vrijdagmiddag. Vanaf 1979 duurt de uitzending eerst tweeënhalf en later zelfs drie uur. De Top 40 wordt dan op Hilversum 3 bovendien voorafgegaan door de Tipparade, gepresenteerd door Bart van Leeuwen.

Twaalfenhalf jaar Top 40

Twee jaar eerder, in 1977, viert de Top 40 haar twaalfenhalfjarig jubileum. Speciaal voor die gelegenheid brengt producer Hans van Hemert een aantal bekende artiesten bij elkaar. Onder anderen Sandra Reemer en Margriet Eshuijs werken mee aan het project Veronica Unlimited. Het levert twee Top 40-hits op, waarvan *What Kind Of Dance Is This* de bekendste is. Ook verschijnt er vanwege het jubileum een goudkleurige versie van het gedrukte exemplaar en een dubbel-lp vol met grote Top 40-hits.

De Top 40 is in die twaalfenhalf jaar uitgegroeid tot een begrip. Niet alleen bij radioluisteraars, maar ook bij artiesten. Zij doen alle mogelijke moeite voor een zo hoog mogelijke notering en dat gaat helaas lang niet altijd even eerlijk. 'Er is altijd geprobeerd om te rotzooien met de Top 40 door platenmaatschappijen en artiesten die er belang bij hadden om met hun product in de lijst terecht te

komen. Als slechts een paar platenzaken uit een bepaalde provincie een nummer opgaven als hun meest verkochte plaat, konden we al op onze klompen aanvoelen dat daar iets was gebeurd. *Mississippi* van Pussycat was geen zuivere koffie, maar werd opmerkelijk genoeg een ongelooflijke internationale hit,' herinnert Lex Harding zich nu.

Kort geding

In het gedrukte exemplaar van de Top 40 dat in week 43 van 1980 – eind oktober – in de winkels ligt, staat een opvallend stukje tekst. Onder de notering van de single *Vrijheid en Vrede* van Dennie Christian op de 25e plaats van de Tipparade is te lezen: 'Deze plaat werd in de Tipparade geplaatst op verzoek van de president van de arr. Rechtbank van Amsterdam hangende het kort geding dat tegen de st. Ned. Top 40 werd aangespannen door Harry Thomas en Dennie Christian.'

De zanger en zijn manager hebben het geding aangespannen omdat ze ervan overtuigd zijn dat ze stelselmatig door de samenstellers van de Top 40 geboycot worden. In de media reppen ze zelfs van anti-Duitse sympathieën die daarachter zouden zitten. Ze eisen in hun kort geding dat de Tipparade niet openbaar gemaakt wordt, of als dat niet mogelijk is dat de criteria die gebruikt worden bij het samenstellen van de lijst gepubliceerd worden. Terwijl het kort geding loopt, wordt de single dus op verzoek van de rechter opgenomen in de Tipparade. Uiteindelijk verliezen Thomas en Christian de zaak.

80 procent marktaandeel

Lex Harding zal de Top 40 tot 1989 blijven presenteren op de Veronica-vrijdag van Radio 3, zoals Hilversum 3 vanaf eind 1985 heet. De lijst is dan inmiddels ook op televisie te zien. Jeroen van Inkel presenteert een wekelijks clipprogramma met een aantal nieuwe

binnenkomers, stijgers en natuurlijk de nummer 1. Lex Harding is dus niet op televisie te zien, maar dat medium is wel de reden dat hij vertrekt bij Veronica en de Top 40. Samen met anderen gaat hij de commerciële televisiezender RTL Véronique oprichten. Het is de voorloper van wat een paar jaar later RTL4 zal worden, al zal Harding op dat moment alweer terug zijn bij het publieke Veronica, ditmaal in een managementfunctie. Zijn laatste Top 40-uitzending in 1989 kan hij zich nog levendig herinneren: ‘Op een gegeven moment was er genoeg budget om de hele technische zooi in te laden en met z’n allen naar Curaçao te gaan, waar de Top 40 overigens ook elke week werd uitgezonden.’

Als presentator maakt Lex Harding de periode mee waarin de radio-uitzending van de Top 40 op haar hoogtepunt zit wat betreft aantallen luisteraars. Niet zo gek, als je bedenkt dat commerciële radio – en televisie – in Nederland tot eind jaren 80 niet is toegeestaan en er voor luisteraars niet meer keuze is dan de publieke zenders, een regionale omroep en eventueel een handjevol piraten. De Top 40 scoort volgens Lex Harding in die tijd marktaandeel van maar liefst 80 procent. Het is een gigantisch verschil met hoe de radiomarkt tegenwoordig in elkaar steekt. Het populairste radiostation van dit moment, Radio 538, scoort een gemiddeld marktaandeel van rond de 12 procent, zoals blijkt uit het maandelijkse Nationaal Luister Onderzoek van marktonderzoeksinstituut GfK.

Logisch dus dat Lex Harding met veel plezier terugkijkt op zijn tijd als presentator van de Top 40: ‘Ik heb diverse periodes van de Top 40 beleefd. De tijd op zee was prachtig, maar de periode waarin de Top 40 een luisteraandeel van 80 procent had ook. Als radiomaker geeft het je een onbeschrijflijke voldoening als je je realiseert dat er zoveel mensen naar je programma luisteren. Dat zijn situaties die ooit voorkwamen en nooit meer zullen terugkomen.’ Na zijn vertrek als presentator blijft Lex Harding achter de scher-

men wel betrokken bij de Top 40 en is hij onder andere nog een aantal jaren bestuursvoorzitter.

Radio 538

Tijdens zijn laatste uitzending op Curaçao draagt Lex Harding de Top 40 over aan Erik de Zwart. 'Als carrièrevader en vriend vroeg Lex mij of ik het stokje wilde overnemen. Na zijn laatste uitzending op Curaçao gooide hij zijn naamjingle in zee en nam ik het onmiddellijk van hem over vanuit de studio in Hilversum. Daar kondigde ik de laatste drie platen aan en vanaf de week erna volgde er voor mij een periode van dertien jaar Top 40,' zegt De Zwart.

In die dertien jaar zit wel een onderbreking. Op 11 december 1992 starten Veronicanen als Lex Harding, Erik de Zwart en Wessel van Diepen een nieuw radiostation: Radio 538. Met name Lex Harding wil niets liever dan zo snel mogelijk het publieke bestel verlaten en een eigen zender beginnen, maar de bestuurders van de omroepvereniging Veronica zien dat niet zo zitten. Zij vinden een commercieel avontuur riskant en willen liever binnen de veilige omgeving van de publieke omroep blijven. Lex besluit dan maar zelf de stap te wagen en neemt in zijn kielzog een aantal Veronica-dj's mee. Behalve Erik de Zwart en Wessel van Diepen maken ook Michael Pilarczyk en Kees Schilperoort de overstap naar de nieuwe zender Radio 538, net als Will Luikinga, die Veronica al iets eerder verlaten had. Ook oud-Top 40-presentator Ferry Maat is in de beginperiode op de zender te horen. Radio 538 is op dat moment uitsluitend via de kabel te ontvangen en heeft dan nog maar weinig luisteraars. De naam van de zender is een verwijzing naar de golflengte waarop zeezender Radio Veronica tussen 1972 en 1971 te ontvangen is: (ruim) 538 meter.

De Top 40 is bij de start van Radio 538 nog niet meteen op die zender te horen. De Stichting Nederlandse Top 40 heeft nog een contract met Veronica. Gijs Staverman volgt Erik de Zwart daar-

om op als presentator op Radio 3. ‘Daar hoefde ik niet lang over na te denken, ik zei meteen ja,’ vertelt Staverman. ‘Op dat moment dacht ik nog “dat ik het wel eventjes zou doen” en dat het hoog tijd werd voor verandering, maar dat bleek nog best een lastige klus. De Top 40 is natuurlijk een instituut en ik moest ook nog eens meteen de tv-versie overnemen.’

Tot 1992 werd de televisieversie bij Veronica op Nederland 2 gepresenteerd door Erik de Zwart. Hij was ook presentator van de Top 40 op Radio 3 toen hij begin jaren 90 de taak overnam van Jeroen van Inkel.

Nieuw beleid Radio 3

Ondertussen wordt bij Radio 3 hard gewerkt aan een nieuw beleid voor de publieke zender. Zo moet er wat orde geschapen worden in de onoverzichtelijke structuur van losse omroepverenigingen. Bij dat nieuwe beleid hoort onder meer een horizontale programmering én het terugbrengen van het aantal verschillende hitlijsten op het station. Naast de Top 40 van Veronica zendt de TROS namelijk sinds februari 1993 de Mega Top 50 uit, gepresenteerd door Daniël Dekker en Martijn Krabbé. De lijst is de opvolger van de Nationale Top 100, die op haar beurt weer voortkomt uit de Nationale Hitparade.

De publieke omroepen besluiten in 1993 dat ze voortaan nog maar één hitlijst willen uitzenden. Ze kiezen gezamenlijk voor de Mega Top 50. De Top 40 is op dat moment al een paar maanden ook te beluisteren op Radio 538, waar Erik de Zwart opnieuw degene is die de veertig grootste hits aan elkaar praat. Bij Radio 3 wil men liever geen hitlijst hebben die ook bij een commerciële concurrent te horen is. Daarom besluit Veronica op 11 december 1993 de Top 40 voor het laatst op Radio 3 uit te zenden. Een week later zal Gijs Staverman voor die omroep voortaan de Mega Top 50 presenteren.